

A belső tó

(lélektani naplóregény, részlet)

DEBRECENI BOGLÁRKA

Evka mama acélgyári lány volt. A gyárhoz vezető, vadgesztenyefákkal szegélyezett utat sorompó zárta le, az Acélgyári út mellett az acélgyári munkások számára felépített bérházak sorakoztak. Az acélgyári munkások egymással házasodtak, kaszinójukba nem léphetett be akárki, saját sportpályájuk, ligetük, dalárdájuk, zenekaruk és olvasóköriük volt. A hierarchia csúcsán álló legfelsőbb kaszt tagjai sajátos öntudattal rendelkeztek. Evka mama még sajátosabbal. A háború előtt olyan jómódban növekedett, hogy később sem tudott elképzelni magának más életet, még akkor sem, amikor mindenkit egyenlősítettek, és családjával a tiszt lakások egyikébe költözött. Mert mindig első volt az egyenlők között. Míg a többi gyerek kukoricacsuhéból készített magának játékot, neki színes labdája, pántlikás teddy macija, csipkeruhás porcelánbabája, díszes babakocsija volt. Miközben a többi gyerek piszkos, szakadt vászonruhában járt, ő fodros selyemben, kiegészítőül igazgyöngy fülbevalót és arany karórát viselt. Mialatt a többiek mezítláb taposták a sarat, vagy botladozva várták, hogy belenőjön a lábuk a kapcával kitömött negyvenkettes csizmába, amit hatévesen kaptak, hogy ne fagyjon le a lábuk a derékig érő hóban iskolába menet, neki három pár marhabőr-cipője volt, egy fehér, egy barna, meg egy fekete lakk. Fotóműterembe járt, cukrászdába, színházba, Nemzeti Étterembe, és hatalmas házban lakott a Kálvária-domb tövében, a kolóniától távol, a borospincék fölött. Králik dédpapa azzal büntette, ha rossz volt, hogy feldobta három méter magasra és hagyta, hogy lepottyanjon a baldachinos ágy puha dunyháira. Olyankor úgy megszeppent, hogy bepisilt.

Eleinte tüntetőleg vizeltem be. Csöpi óvó néni nem engedett be vécére délutánonként a játszóról. Nem szívelt, azt mondta, hazudós vagyok, pedig soha nem hazudtam, csak egyszer a suliban. Amikor a tanárnő megkérdezte, mi az a lila monokli a szemem alatt, akkor azt mondtam, nyitva felejtettem a szekrényajtót és nekimentem éjszaka. Nem akartam, hogy ránk küldje a gyámhatóságot. A többiek kinevettek, ő persze nem hitte el, behívta anyámat fogadóórára. Legközelebb nem faggatott.

Később kiderült, hogy Csöpi óvó néni azért utálja a gyerekeket, mert a lánya toloszékbe került. Gyermekebénulás. Magas talpú ezüstpapucsának sarka kráterekeket vájt a nyikorgó parkettatestbe. Mindig a papucsát néztem, akartam egy olyan papucsot.

Aztán éjszaka is bepilisitem. Már nem jártam a Május 1. úti oviba.

Az orrom legtöbbször éjjel vérzett, egy idő után fel se ébredtem rá, Mamacic hetente cserélte a cihában az átázott tollakat. Kaptam egy picit, fehér tubust a doktor nénitől, a címkéjén skarlátbetűkkel virított: MENTOLOS ORRKENŐCS – összehúzza az ereket. A hűtőben tartottuk, hideg volt és csípett, a mentol illata elnyomta az életszagot. Évekig kenegettem, többkevesebb sikerrel.

Egyik vasárnap délután taxi vitt az ügyeletre. Egész nap befelé vérzett, öklendeztem a garaton lefolyó fémes ízű váladéktól. Összegyűjtöttem és kiköptem a piros, habos nyálat a mosdókagylóba. Megmostam az arcom, kitámolyogtam a fürdőből. Szédültem. Anyám észrevette, hogy rosszul vagyok, amitől még idegesebb lettem, egy másik ér is elpattant, kívül-belül ömlött a dzsúsz. A vérzést nem sikerült elállítani, még órák múltán sem, amikor bevergődtünk a kórházba. Betamponálták az orrom. Nem kaptam levegőt. Harminchat óra. Ennyi idő alatt, gondoltam, kitágulnak az orrlyukak, megnyúlnak széltében a cimpák, a szétfeszülő bőr leszorítja a porcot, és lapos lesz az arcom, mint egy néger bokszolóé. Miss Mike Tyson, Kid Dynamite.

Sötétben nem látszott az erkélyről a Kálvária-domb.

Vibrált a város, a Fő utcán Polskik, Zsigulik és Trabantok húzták sárgáspiros kondenzcsíkjaikat. A Centrum Áruház fényreklámja narancsvörösén izzott, a kaszkós ház tetején egymás után sercentek fel a lekerekített nagybetűk. Az ó a cékkel, az essel és az ával fekete háttérbe olvadt, mint a partizánszobor, majd néhány másodperc múlva felvillant az egész felirat, kétszer egymás után. C-A-S-C-O. CASCO. CASCO.

Hunyorítottam. A kondenzcsíkok az úttest mindkét oldalán egymásba olvadtak, hosszú expozíciós idővel készült fényképpé változtatva a jelenetet. A Garzon-házak ablakainak fénye azonban nem mosódott el, kiszámíthatatlan időközönként kapcsolódtak le és fel a lámpák, a magasba

törő, foghíjas lépcsőházakban kiégett néhány villanykörte.

A csehszlovák Siteco UFO karcsú, vékonyodó oszlop tetején lebegett a 19-esek terén, a lámpatest gombakalapjába ágyazott reflektorok neon-zölddé aranyozták a fákat, a patinás Tanácsköztársaság emlékművet és a zöld síküvegéből, krómacélból laminált szökőkutat, a pompomot, amit a medence közepén feltörő, bojtszerűen gomolygó vízszugár miatt neveztem így. *Papucs orrán pamutbojt.*

A pompommal szemben, az úttest másik oldalán, a Fő téren, a Felszabadulás emlékmű állt. Anya és lánya, egy sárkányon állva, galambokat ereszt... A galambok nem szállnak az égbe, hiába akarnak.

A Pécskő Áruház teraszán már régóta nem szól a zene. A Csemege előtt, a bádoggal virágos bódé betonperemén szerelmespár ül, a lány a fiú vállára hajtja a fejét. Evka mama mindig ott vette az orchideát. A virágot tápláló műanyag fiolát zöld, lyukas közepű gumikupak zárta, az átlátszó dobozban, hűvös helyen az orchidea egy hónapig is élte.

A nappali hosszán végigfutó ablaksort fehér, virágmintás függönyök takarták, Evka mama a virágok sárga porzóinak okkeres árnyalatához választotta a sötétítőt. Délutánonként besütött a nap. A firhang óaranyra festette a világos tapétát, a méregzöld, göcsörtös anyaggal bevont foteleket, a Csontváry-, Cézanne-, Gauguin-reprókat, az üveges, Thomas Mann, Brontë, Dickens sorozatokat védő, lakkozott tölgy szekrényeket, a Fürge Ujjakkal alástócolt dohányzóasztalhoz simuló kézimunkákat. Fekete hanglemezek forogtak a lemezjátszón, a tű alatt időnként megreccsent a bakelit. Pillangókisasszony, csodaország, békakirály, csodálatos mandarin. Délután soha nem énekeltük, hogy *János legyen, fenn a János-hegyen; hétre ma várom a Nemzetinél, ott, ahol a hatos megáll.*

Lámpaoltás után a függöny átszűrte az utca fölverődő hidegségét, a város mormogó zajait. Néha átböngött a csenden egy motor.

A Nyugati városrészben nem volt balkon. A függőfolyosóról az udvarra láttam, velem egykorú kölykök homokoztak, csúszdázáltak, kakasoztak, tekerték a mókuskereket. Délutánonként kiült az ablakba a földszinten lakó sárgabóbitás arapapagáj. Olyan hangokat adott ki, mint egy varjú, csak hangosabban káromgott. Ha megunt a céltalan rikoltozást, azt kiabálta, gyerekek, gyerrrtek, gyerrrtek, gyerekek!

Miközben zongoráztam, a felső szomszéd ideges természetű fia verte a taktust a radiátorcsövön, ütemesen zengett a visszhangzó metronóm. Miközben olvastam, damilra kötözött legófigurákat lógatott az ablakom elé, gondosan ügyelve arra, hogy a tárgyak ritmusosan az üvegnek ütődjenek. Mialatt zenét hallgattam, a tehetségtelen nővére nyekergette a hegedűt, éven keresztül cincogva, hogy *egy boszorka van*, de egyszer sem sikerült

hibátlanul eljátszania. Pedig szorgalmasan gyakorolt...

Gyümölcsjoghurtról ábrándoztam, Túró Rudiról és gépsonkáról. Anyám mindig megígérte, ha lesz pénzünk, vesz nekem.

Sötétben is látszott az ablakból a Kálvária-domb sziluetdje. Lányok kacagtak a bozótosban. Mindig hagytak valami apróságot a kisiskolásoknak, durvacsipkés fehérneműt, túsarkú cipőt, sarok nélkül, felfutott, üvegszálas harisnyát, savanyú szagú papírzsebkendőt.

A beton támfal előtt beton lámpaoszlopok sorakoztak, ovális bogárfejük foltosra festette az utat.

A borozó teraszán részeg gyári munkások röhögtek artikulátlanul. Apám, ha betintázott, füttyentett anyámnak. Hé, nem hallod, te marharépa!?

Egyik nap a *Boribon és a hét lufit* lapozgattam. Evka mama finoman meghúzta a blúzom ujját, a fülemhez hajolt és azt súgta, az ott a nagyapád. Mutatóujjával alig láthatóan az Ofotért előtt vonuló, bőrkabátos férfire bökött. A természetes, borostás férfi óriásléptekkel haladt el az optika és az IBUSZ előtt. Nem állt meg a zebránál. Lelépett a járdaszegélyről, egyenesen felénk tartott. A szemében örült fény lobogott, meredten nézett maga elé, arcán vöröslöttek a sebhelyek, vérekes orra belilult, hosszú kabátjának szárnyai piszkos nadrágja szárát verdesték. Húgy- és alkoholszagot árasztott. Hiába tudtam, hogy csöndbe kéne lennem, üvöltöttem. Ez nem a nagyapám, ez az ördög, ez az ördög, nem a nagyapám! Hazudsz!

Nem vett észre minket. Soha többé nem láttam. Evka mama azt mondta, megfagyott részegen, kizárta a lakásból az iszákos nő, aki miatt elhagyta a családját. Apám meg azt, hogy kiköhögte a máját. Meg, hogy a trampli, akit „állítólag” szeretett, a titkárnője volt, túl sokat tudott, be kellett fogni a száját valamivel.

Boribon szomorúan nézte a felhőket: Esőre áll az idő.

Aznap este nála aludtam, a kishálószobában. Féltem a sárga pulcsis, zöldkötényes Sanyi manótól, de nem mondtam senkinek. A könyv, aminek a borítóján lila nadrágos kobold repkedett a seprűjébe kapaszkodva, apám régi szobájában, a bordó-szürkecirmos műbőr bevonatú ágy fölötti lakkozott polcon éktelenkedett, eltakarta az indiánregényeket és a pöttös könyveket.

A szoba közepén gubbaszkodtam. Elöttem a folyosóra nyíló ajtó, jobbomon Sanyi manó, balomon kifőzött emberi lábszárcsont. A sípcsont párja, Egon, a foghíjas koponya, a nyugati városrészben vigyorgott, az étkezőasztal fölött. Apám találta meg a sírját egy építkezésen.

Evka mama a lepedőre fektetett, betakargatott. Simogatta a hátam. Egy idő után úgy gondolta, elaludtam, kiment a konyhába. Mosogatott.

Sanyi manó besurrant a kulcslyukon. Tettettem az alvást, hátha elhiszi,

hogy elpilledtem, és továbbáll, de Sanyi manó nem hitte azt. Amikor végleg hatalmába kerítette a félelem, a kobold arcáról hirtelen lelohadt az elégedett mosoly, túhegynyire húzódtak össze a pupillái, a szeme kigúvadt, az arca elfehéredett. Megnyúlt az álla, a térdre remegett. Görcsös félelem kerítette hatalmába, ijedtében kiugrott az ablakon.

Elfordult a kulcs a zárban. Apám berúgta az ajtót, a fésülködőasztalhoz vágta a kulcsomót, üvöltött, hogy szar a zár. Evka mama csitítgatta, halkabban, felébred a gyerek, de apám csak ordított, kit érdekel az a rohadt gyerek?! A kígyóbőr szelence a földre repült, ripityára tört a púdertartó zöld műkövekkel kirakott bársonyfedelének belsejébe ágyazott tükör, a rúzsok szétgurultak, Evka mama felsikított. Kisfiam!

A rücskös üvegen keresztül láttam, hogy megszorítja a csuklóját, két kezénél fogva magához rántja, és az arcába fröcsög. Adjál pénzt! Evka mama sírt, hogy nincs pénze, már mindenét odaadta. Apám lendületből orrba vágta, kivette a bordó retikülből a zöld filc neszeszert, széttépte a zipzárt, a padlóra szórta a tartalmát. A papír zsebkendők szétrepültek, ő meg fölszedte az aprót a linóleumról. Dögölj meg, hülye kurva, sziszegte, és bevágta maga mögött az ajtót.

Mozdulatlanul feküdtem. Fájt volna Evka mamának, ha kiderül, hogy apám, akit bolondulásig szeret, így bánik vele. Akkor értelmét vesztené az a mondat, hogy ő nem tehette, hiszen annyira érzékeny, jó fiú.

Hosszú ideig ült a földön, aztán felállt, megtörölte az arcát, bejött a kisszobába, leült az ágy szélére és simogatta a hátam. Mintha éppen csak végzett volna a mosogatással. Tudta, hogy nem alszom, értékelte, hogy úgy teszek, mintha. Suttogva énekelt. *Jön-e velem nagysád shimmyt jární?*

Bizsergett. A kék szív a fehér pizsamán. Már nem féltem Sanyi manótól. Sajnáltam őt.

A buborékok megpihentek. Felgyorsult a szívverésem, nyomott a mellkasom. Nem akartam újra elveszíteni az emlékezetem. Mélyeket lélegeztem, lassan szívtam be, és fújtam ki a levegőt.

Evka mama azt akarta, hogy úgy szeressék, mint ahogy ő szerette apámat. Megszállottan. Kirakati áhítattal. Mindig megkérdezte tőlem, kit szeretsz jobban, dédikét vagy engem? Melba mamát vagy engem? Ki főz jobb kását, Melba mama vagy én?

A tőle kapott csit-csatokat, a fodros ruhákat, a Barbie babákat és az illatos pónikat a szemétdobóba kéne önteni, mint a krumplihéjat, amit a lift mellett lévő, négyzet alakú folyosótól csapóajtóval leválasztott térbe vittünk mindig, újságpapírba csomagolva, miután megfőtt az ebéd.

Evka mama megmarkolta a szögletes fogantyút, szétfeszítette a vasóriás

száját, fölé tartotta a kerek műanyagkukát, beöntötte a hulladékot. A szemétszag betöltötte az egész helyiséget, de valamiért nem érződött a folyosón. Cigaretta- és cigarettacsikk bűze keveredett rothadó almák, földes sárgarépa-kaparékok, kelkáposzta főzelékek és nyers sütőtökök szagával.

A Népszabadság krumplihéjastól hullott a kék zománcfestékkel lekent bűzös szörnyeteg gyomrába, a csomag tompán puffant az alagsorban elhelyezett konténerben. Az egész nem tartott pár másodpercnél tovább.

